

אבל חכמים אומרים: הרחוב — אין בו משום קדושה, ויכולין לעשות בדמיו מה שירצו⁹.

והוינן בה: ורבי מנחם בר יוסי, מאי טעמיה?

ומבארין: הואיל והעם מתפללין בו [ברחוב] בתעניות ובמעמדות, להכי יש בו קדושה.

ורבנן אמרי לך: ההוא שמתפללין ברחוב — אקראי בעלמא הוא, שאינו תדיר, שהמעמדות לא היו חוזרין שוב עד חצי שנה, וכן התעניות אינן תדירות, ולכן אין ברחוב משום קדושה.

שנינו במשנתנו: בית הכנסת — לוקחין תיבה.

אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן:

לא שנו דיכולין למכור בית הכנסת — אלא בבית הכנסת של כפרים, שמתפללין בו רק אנשי המקום.

אבל בית הכנסת של כרכין, כיון דמעלמא נמי אתו ליה אינשי, ואין מתפללין בו דווקא בני אותו מקום, לא מצו בני העיר מזבני ליה, משום דהוה ליה בית הכנסת דרבים, ואינו רק של בני הכרך, משום דגם אותם דאתו מעלמא — נותנים בבנינו ובשאר צרכיו¹⁰.

אמר רב אשי: האי בי כנישתא דמתא מחסיא, אף על גב דמעלמא אתו לה, כיון דאדעתא דידי קאתו, ונותנין הדמים לבית הכנסת לעשות בהם כרצוני¹¹, אי בעינא — מזבנינא לה¹².

שיכול לעשות מה שירצה, אלא שתלו בו לבנות כרצונו, אמרין דמסתמא נתנו לו רשות גם למכור על פיו. והביא רביה מהתוס' כאן [ד"ה כיון].

וכתב הביה"ל [סי' קנ"ג ד"ה אא"כ], דבספר חמד משה כתב, דלאו כל יחיד שוה לענין זה בסתם, אם לא שהוא חשיב כרב אשי בדורו. דודאי גבאי בעלמא, אף שהוא מתעסק ומצוה בבנינם, משו"ה לאו כו"ע אדעתא דידיה ורצונו נותנים. עיי"ש בבה"ל.

12. וכתב הריטב"א, דמסתברא, דכיון דחשיב טפי מכל בני העיר, לא צריך לעילווי בדמים. ועיי' בבה"ל [סי' קנ"ג, ד"ה בהסכמת צבור], שהביא דעת הגר"א, דינו כז' טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר, וצריך להעלות הדמים בקדושה.

ומשמע מהריטב"א, דיכול למכור בלא אנשי העיר. אבל הר"ן והמאירי כתבו, דבעינן הסכמת אנשי העיר. והכס"מ [פ"א מהל' תפילה הלי"ט]

9. כתב הריטב"א, דהיינו דווקא לענין דמיו, אבל הרחוב עצמו — קדושה יש בו, ואסור להשתין בו. אמנם ברמב"ם [פ"א מהל' תפילה ה' כ"א] משמע, דאין ברחוב קדושה כלל. דכתב סתם: "אין בו קדושה, מפני שהוא עראי ולא נקבע לתפילה". ועיי' בבה"ל [סי' קנ"ד, ד"ה רחבה], שכתב: "ועיי' בריטב"א, שדעתו, דמ"מ אין לנהוג בזיון במקום ההוא, כיון שהוא מזומן לזה".

10. כך משמע ברש"י, וכך פירשו התוס' בפ"י השני. ולפירוש זה, אם יתברר לנו שבני הכרך בנאוהו משלהם — מצו מזבני ליה.

עוד פירשו התוס', דבאמת אין נותנין הרבים כלום בבנינו, ומ"מ, כיון דלדעת אותן רבים נעשה, חמורה קדושתו, ואינן יכולין למכרו. והריטב"א כתב, דחוששין שהקדישוה בני העיר לכר"ע, ודכו"ע היא.

11. כתב הט"ז, דלאו דווקא שהתנו בפירוש